

Františka Kupy vstoupili do Cizinecké legie. Vláda republiky slíbila vytvořit zvláštní „Slovanskou legii“. Skutečně, třetí prapor prvního pluku Cizinecké legie v Bayonne. Brzy tam došlo na 40 Čechů z Londýna, odmítnutých ke službě v armádě Jeho Veličenstva.

11. listopadu 1914 je rota Nazdar poprvé bojově nasazena na řece Mar-ně. První padlý se jmenoval Zajíc.

V Bayonne se mezitím už soustředilo na 300 dalších dobrovolníků.

Srbsko povolilo vstup Čechů a Slováků do armády v roce 1915.

Od 3. října vychází francouzský časopis NA ZDAR.

Masarykův útek do zahraničí nebyl výsledkem náhodného rozhodnutí, ale zralé politické akce. Už v průběhu války vyjel poslanec Masaryk dvakrát do neutrálního Holandska a navázal styky se Setonem-Watsonem, žurnalistou Wiekhamem Steedem. Život trojí hloupostí, nejvýznamnějším zastánce české věci v Anglii byl hrabě Lüitzow, rakouský občan, jehož statky byly v Čechách od doby pobělohorské, ale který vyučoval v Anglii slovan-ské literatury a bohosloví.

Nejprve existovala zmrzlá organizace, a ruští Češi dokonce nevěřali i na slučovací sjezd v Paříži vyslat zástupce, který vsukne v lednu 1915 prosa-dit přijetí rezoluce zbavující Habsburky českého trůnu a odevzdávající ho Romanovcům.

Jediny Masaryk měl ovšem fungující zpravodajskou organizaci, a navíc fungující racionální myšlení.

Československé jednotky v Rusku (s výjimkou 250 osob přijatých v lednu 1915) neměly přijímat do svých řad zajatce, ba ani přeběhlíky z rakousko-uherské armády. Při všech ambicích na český trůn by mohlo být co, co mohlo znamenat pro porobené národy Ruska nebezpečný precedent. Už i tak bojovala proti Rusku Pilsudského legie.

Padem carsívi v únoru 1917 padla nejen překážka přijímání nových dobrovolníků ze zajatců, ale taky celá koncepce českého státu jako království pod žezlem Romanovců. V lední ofenzivě roku 1917 už vystupuje československé vojsko na Rusi jako armádní sbor a proslaví se bitvou u Zborova. Jenže generální štáb Říšské branné moci mezitím dopraví do Ruska Lenina, včetně piškvíky ve zlatých markách, a rozklad Ruska nezadržitelně pokračuje.

Padem carství padá samozřejmě také zákaz Masarykovy činnosti v Rusku, a Masaryk se tam mohl roku 1917 vypravít. Už o rok před ním tam ovšem půdu pro jeho koncepci budoucího českého státu připravoval šlechtě-ník. 9. října 1917 uzavřel Masaryk s vrchním velitelem ruské armády generálem Duchoninem dohodu, kterou se v Rusku formuje samostatný čs. armádní sbor s polním řádem francouzské armády a služební řád českou

jehož bude použito jen proti vnějším nepřítelům Ruska a který bude postupně dopraven do Francie. Do bolševické revoluce zbývá ještě měsíc, čs. sbor má na 40 000 mužů, a hned v říjnu odjede 1200 z nich na palubě lodi Magherita z Archangelska do Francie.

Ruská fronta se hrouť a ve válce je už i Amerika.

Mezitím se zhroutila, a to úplně, i fronta rumunská a zbytky českých dobrovolníků z česko-srbské divize se stáhly rovněž do Ruska.

Vzniká Čs. legie v Itálii a čeští námořníci slouží, ano, jako dobrovolníci i v Číně.

Po převzetí moci bolševiky nebyla mezi čs. jednotkami v Rusku a bolševiky žádná větší nesnáze. Masaryk se zasedl svou autoritou o to, aby se legie nedala vláhnout do nějakého vnitřního sporu. Když v březnu 1918 zahájí Němci postup na Ukrajinu, jsou to československé jednotky, které vedou po boku Rudé armády boj na zdrženou u Bachmače, a dostává se jim od sovětského velitelství těchto slov:

„Revoluční armády jižního Ruska nikdy nezapomenou bratrskou pomoc, která jim byla poskytnuta českými sbory v boji proti hordám podlého imperialismu.“^{44/}

Jenže přátelské vztahy netrvaly dlouho. Bolševici získali moc a dokázali rozložit armádu pod hesly o míru a půdě, ale k tomu, aby si moc udrželi, potřebují nutně armádu. Opozice se stáčela vzpamatovat, baťské státy, Finsko, Ukrajina, Gruzie, Arménie vyhlásily samostatnost, formují se dobrovolnické armády z bývalých důstojníků, a není proti nim koho postavit. Na druhé straně je zde vysoce disciplinovaný sbor nesporných kvalit (všichni umějí číst a psát). Bolševická vláda potřebuje pretoriánskou gardu. Čechové by se hodili.

Jenže 14. března 1918 dává Rada lidových komisářů souhlas k odchodu československých jednotek z Ruska via Vladivostok. Krátce nato je toto rozhodnutí bez jakéhokoli vysvětlení zrušeno. Na Sibiři mezitím propuká protibolševické povstání a Moskva má strach, že těch mezitím už 70 000 českoslováků v jednotkách, kde je většina důstojníků z bývalé carské armády, by s povstanci mohlo najít společnou řeč. Totiž povstanci... Na Sibiř se uchýlila většina členů bolševiky rozežhaného Ústředního národního shromáždění, tohoto jediného pokusu o parlamentarizaci Ruska v dějinách země. Později ho rozežene Kolčak.

Na Sibiři je rovněž alaman Semjonov a jeho kozáci, kteří neuznávají ani bolševiky, ani ÚNS.

Na Sibiři jsou rovněž zajatecké tábory německých a maďarských zajatců, kteří se podle mírové smlouvy z Brestu-Litovského vracejí do svých zemí s cílem posílit západní frontu proti Francii dříve, než tam stačí dorazit